

Wereldisme of
Socialisme door
de Srtuikrover.

**DERDE
WERELD-ISME
OF
SOCIALISME**

DE STRUIKROVER

KOLOFON

Originele titel:

Third worldism or socialism

(first published as Appendix to Solidarity Pamphlet No. 42 Ceylon: the JVP uprising of April 1971)

ook als appendix bij Solidarity Pamphlet No. 43: Bob Potter, Vietnam Whose victory?

Oplage: 500 ex.

Uitgever: De Struikrover, Postbus 16683

Amsterdam

Dok. Vrij Soc. nr. 816

VOORWOORD

De uitgave van dit pamflet zou haast als toevalligheid bestempeld kunnen worden. Op zoek naar wat kritiese teksten over bevrijdingsbewegingen en met name nationale bevrijdingsbewegingen stuitte wij op deze tekst. Als je zo oppervlakkig op zoek gaat is een van de eerste zaken die je opvalt dat er gewoon heel weinig is en dat veel teksten deel uitmaken van een groter geheel. Dat was ook met deze tekst het geval. Om deze tekst beter bekend te maken en - hoofdoorzaak - het feit dat ze genoeg aanknopingspunten biedt voor een discussie (die naar onze mening veel te weinig gevoerd wordt) waren voor ons redenen dit pamflet te vertalen en uit te geven. De tekst op zich is al een jaar of 10 oud, dit neemt echter nog niet weg dat ze genoeg aktualiteit heeft voor huidige discussies. Een ander punt van kritiek is dat het schrijverskollektief dat deze tekst geproduceerd heeft af en toe met zevenmijlslaarzen van verontwaardiging door de porceleinkast van traditioneel links wandelt, waarbij ze af en toe te simplistisch en te schematisch redeneren. Verder is er wel enige voorkennis vereist over de politieke situatie destijds, het is echter niet zo dat het de essentie van het betoog stoort als je niet over deze voorkennis beschikt.

We hopen dat we later nog eens in de gelegenheid gesteld worden

Abo Derel
D16

een meer up to date brochure te publiceren over items als nationalisme, regionalisme, bevrijdingsbewegingen en wat daarmee samenhangt, met name ook over de afscheidings/bevrijdingsbewegingen in Europa zoals bijvoorbeeld ETA en IRA.

Enige korte opmerkingen over de vertaling tenslotte. Zoals je wel zult merken is de vertaling soms niet in het allervloeiendste nederlands geschied, ook met de vertaling van het begrip 'Third Worldism' kwamen we er niet helemaal goed uit. Hopelijk levert dat allemaal geen al te grote bezwaren op. Reacties en aanbevelingen graag naar het adres van de Struikrover.

Amsterdam, april 1981

Verschuillende theorieën zijn naar voren gebracht waarom links, in hoogontwikkelde kapitalistische landen, nationale bevrijdingsstrijd zou moeten ondersteunen.

De communistische partijen bijvoorbeeld ondersteunen zulke strijd omdat nationalisme in de Derde Wereld lijkt te botsen met de belangen van de Verenigde Staten. Nationale bevrijding wordt verondersteld het V.S. imperialisme te 'verzwakken'. Zij hopen dat Rusland, die deze bewegingen ideologisch en/of materieel ondersteunt, hiervan zal profiteren.

De Maoïsten volgen eenzelfde logica, hoewel men na Nixon's bezoek aan China mag verwachten dat Mao's anti-imperialistische ijver alleen tegen de Russische burokratie gericht zal zijn. Westerse Castro-aanhangers en progressieve liberalen van alle kleuren ondersteunen zulke bewegingen vanuit een gevoel van 'morele plicht'.

Voor deze mensen is nationale bevrijding een universele zegen die verschaft zou moeten worden aan-of genomen door-de leiders van de Derde Wereld. Men moet hier misschien aan toevoegen dat deze nobele sentimenten deze Castro-aanhangers en liberalen er niet van weerhoudt om kapitalistische leiders als Mc Govern in de Verenigde Staten te steunen of om te roepen om een terugkeer van de Labour Party bij de volgende Britse verkiezingen.

Trotskistische steun voor nationale

bevrijding is ietsj meer 'sophisticated'. Zij bestaat uit grote (er banale) historische schema's. Allereerst moeten de nationale bevrijdingsbewegingen onvoorwaardelijk gesteund worden-dit is de gemeenschappelijke bedding van alle Trotskisten (Mandel, Clif, Healey, Ali etc.) Of deze steun kritisch of onkritisch is, is een andere zaak-en hier gaan de Trotskisten uiteen en verder naar hun respectievelijke hokjes.

Maar, kan iemand vragen, waarom überhaupt steun? Het antwoord waar dan voor gezorgd wordt is er een voorbeeld van 'hoe historische schema's te maken': het VS-imperialisme zal verzwakt worden door zulke bewegingen. Zo'n verzwakking zal een andere 'overgangs'ruk naar de 'folterdood van het kapitalisme' meebrengen, welke op zijn beurt weer andere overgangen zal teweegbrengen.... en zo maar door.

Zoals alle mystificaties slaagt het trotskisme er niet in om een coherent antwoord te geven op de vraag waarom juist sinds 1945 het imperialisme erin geslaagd is om politieke onafhankelijkheid te verlenen aan vele ex-koloniale landen, een mogelijkheid die Lenin en Trotsky expliciet uitsloten.

De theorie van de permanente revolutie maakt de Trotskisten blind voor de werkelijkheden van de nationale bevrijding. Zij denken nog steeds dat de bourgeoisie in de Derde Wereld, niet in staat is om te vechten voor nationale onafhankelijkheid. Maar zij begrijpen niet dat de permanente re-

volutie, in Rusland bijvoorbeeld, zowel begon als eindigde als een bourgeoisrevolutie (ondanks de beweerdde leidende rol van het proletariaat bij de ontwikkeling van het proces). In Rusland verzekerde het bourgeois stadium (zowel in februari als in oktober) zeer duidelijk dat er geen verdere 'socialistische' uitbouw zou zijn. De 'permanente revolutie' uitgevoerd door de Bolsjewieken bracht slechts een staatskapitalistische herorganisatie van de economie en het sociale leven. Het 'oplossen' van de bourgeois taken zal, zoals het dat in Rusland deed, al de autonome 'gewone' organisaties van de arbeidersklasse (wijk- en fabriekscomité's) vernietigen. Zij worden ondergeschikten van de staat, het apparaat bij uitstek om verlate bourgeoisrevoluties uit te voeren.

Iedere burokratie die gunstige voorwaarden krijgt kan de bourgeois taken in de Derde Wereld 'oplossen'. De permanente revolutie heeft de arbeidende klasse niet nodig, behalve als kanonnevoer. De akumulatie van kapitaal, door zich ontwikkelende reproductie, is de basis van haar burocratische macht en of de burokratie met succes 'akkumuleert' of niet is niet zozeer van belang. In ieder geval is er nog nooit een 'puur' kapitalisties land geweest dat al zijn bourgeois taken heeft 'opgelost'. Zelfs Engeland heeft nog steeds een koningin.

Trotskistische steun voor nationale bevrijdingsbewegingen, hoe kritisch ook, steunt zo een andere sociale

groep.....en niet de arbeidersklasse of de boerenbevolking. Trotskisten presenteren hun steun voor het leiderschap van verschillende nationale bevrijdingsbewegingen als een taktiek welke hen toestaat om controle over de beweging te verkrijgen. In hun mythologie, zijn de leiders van zulke bewegingen niet in staat om de strijd voor nationale onafhankelijkheid uit te voeren. Zoals we gezien hebben is dit simpele nonsens: de Chinese, Cubaanse of Noord-Vietnamese bureaucratieën gingen 'de lange weg' van het ont-eigenen van westerse kapitalisten zonder ook maar de geringste hulp van wie dan ook van de Vierde Internationale. Ze hebben ook zonder pardon in deze landen alle Trotskisten uitgemoord of gevangen gezet. Voorzover Trotskisten praten over een 'demokratisering' van zulke regimes door 'politieke revolutie' zijn zij niets anders dan de reformis-
ten van het staatskapitaal.

Lenin's theorie van het imperialisme, geschreven in 1916, wordt normaliter aangehaald door heel de traditioneel linkse beweging om hun steun aan nationale bevrijding te sanctioneren. Deze theorie houdt in dat er een westerse 'labour aristocracy' gecreëerd is van superwinsten uit uitgezogen koloniale landen. Dit is een bourgeois opvatting omdat het nationale faktoren plaatst boven een klassenanalyse. Ideeën zoals 'arbeidersstaten' tegenover 'imperialistische staten' vloeien op natuurlijke wijze voort uit zo'n analyse-zij werden in feite verspreid door de fascistten in de dertiger jaren. Vandaag de dag leveren Gunder Frank met zijn theorie

van de 'development of underdevelopment' en Emmanuel's 'unequal change' verse voorbeelden van de bourgeoisie-leninistische houdingen die bij links zo diep geworteld zijn.

Nationalisme en klassenstrijd zijn onverzoenbare tegenstellingen. Een staat is een bourgeois werkelijkheid: kapitalisme met al zijn uitbuiting en vervreemding, verdeeld volgens simpele geografiese eenheden. 't Doet er niet toe of de staat klein, koloniaal, semi-koloniaal of niet-imperialistisch is. Alle nationalismes zijn reactionair omdat ze onvermijdelijk in botsing komen met het klassebewustzijn en dit vergiftigen met chauvinisme en rassenhaat. De nationalistiese sentimenten in de hoogontwikkelde landen zijn reactionair niet alleen omdat ze het plunderen van de koloniale boeren en arbeiders vergemakkelijken, maar omdat het een vorm van vals bewustzijn is welke de westerse arbeiders ideologies bindt aan 'hun' heersende klassen. Op dezelfde wijze is het 'nationalisme van de onderdrukten' reactionair omdat dit de klassensamenwerking tussen de koloniale arbeiders en boeren en de ontluikende 'anti-imperialistische' bureaucratieën vergemakkelijkt.

De Trotskistiese mythe dat een succesvolle nationale bevrijding later de werkelijke klassenstrijd zal loskoppelen is vals, zoals de voorbeelden van Ethiopië, Noord-Vietnam, Mexico onder Cardenas en Brazilië onder Vargas aantonen. Het is een rationalisatie ter verdediging van nieuwe

heersende klassen in het proces van de formatie. Zoals de historische bewijzen laten zien, worden deze nieuwe elites normaliter toegevoegd aan het reeds bestaande staatskapitalistische blok. Tot op deze hoogte is Trotskisme een variant van een plaatsvervangend sociaal-patriottisme.

Ieder intelligent persoon kan zien dat het lot van de hoogontwikkelde kapitalistische landen niet afhangt van de mogelijkheden van de Derde Wereld om de toevoer van ruwe grondstoffen te stoppen. De heersende klassen van de Derde Wereld zullen nooit bij elkaar komen om een effectieve boycot op wereldschaal te plannen en/of uit te voeren. En verder worden de Verenigde Staten en West-Europa steeds minder afhankelijk van veel produkten uit de Derde Wereld. Voeg hier de dalende prijzen van ruwe grondstoffen op de wereldmarkt en de protektionistische grenzen in de hoogontwikkelde landen aan toe en je krijgt ongeveer een beeld van het op handen zijnde barbarisme in de Derde Wereld. De onderhandelingspositie ten opzichte van het Westen verzwakt ieder jaar. Derde Wereld-isten moesten deze tendenzen eens serieus overpeinzen.

Nationale bevrijdingsstrijd kan worden gezien als een poging van delen de uit dat land afkomstige heersende klasse om zich grotere gedeelten van de voortgebrachte waarden in hun 'eigen' land toe te eigenen. Imperialistische uitbuiting brengt inderdaad, in de meer 'ontwikkelde' lagen van de Derde Wereld, dit bewustzijn voort.

Deze lagen tenderen ernaar zichzelf als de opslagplaats van 'Het Vaderland' te beschouwen. Onnodig te zeggen dat een verslechtering in de handelsvoorwaarden voor ruwe grondstoffen in de Derde Wereld deze situatie verergert. De groei van veel nationale bevrijdingsbewegingen in de afgelopen 25 jaar is een manifestatie van het verstoorde evenwicht op de wereldmarkt. De Derde Wereldlanden storten dieper in het verval, honger, stilstand, politieke corruptie en nepotisme (= onrechtmatige begunstiging). Door nationale opstand kunnen deze zaken gekanaliseerd worden in actieve politiek door ontevreden legerofficieren, priesters, onbeduidende bureaucraten, intellectuelen en (natuurlijk) 'angry children' van de bourgeois en grondbezittersklassen. De grieven van de arbeiders en boeren zijn eveneens reëel (de bovengenoemde achtenswaardige lieden zijn hier grotendeels verantwoordelijk voor). Maar de nationalistische leiders kunnen er nog steeds op hopen de verbeelding van de uitgebuiten te veroveren. Als dit gebeurt zie je het begin van een nationale bevrijdingsbeweging expliciet gebaseerd op klassensamenwerking met al de reactionaire implicaties die dit meebrengt voor de uitgebuiten. Zij komen naar voren uit de braadpan van buitenlandse uitbuiting en verdwijnen in het vuur van nationaal despotisme.

Om te overleven tegenover de openlijke vijandigheid van het Westerse kapitalistische blok, of haar verraderlijke wereldmarktmechanismen, is het noodzaak dat zulke regimes af-

hankelijk worden van het staatskapitalistische blok (Rusland en/of China). Als dat niet mogelijk is dan wordt een zeer onzeker balanceren (neutralisme) de dominante faktor in het leven (zoals Egypte en India laten zien). Zonder gigantische steun van het staatskapitalistische blok is het onmogelijk voor elk van dergelijke regimes, al is het nog zo bescheiden, om te beginnen met eenvoudige accumulatie. Het merendeel van de Derde Wereldlanden heeft zelfs de middelen niet om zo'n programma voor zichzelf te beginnen. En ook al zouden ze het wel doen, dan nog kan het alleen gebeuren (zoals iedere accumulatie) door geïntensiveerde uitbuiting. Een hoger konsumptienivo en welzijnsprogramma's kunnen tijdelijk gevestigd worden door zulke regimes. Degenen die niet verder kunnen kijken dan economische stappen naar het 'socialisme' halen dit meestal aan om uit te leggen waarom Castro 'beter' is dan Batista of Mao de voorkeur geniet boven Chiang. Laten we, zonder het te hebben over de reactionaire implicaties van zo'n reformisme, eens kijken hoe het argument werkt op internationaal nivo. Castro ondersteunde de Russische invasie van 1968 in Tsjechoslovakije, Ho Chi Minh verdedigde de Russische vernietiging van de Hongaarse revolutie van 1956 en Mao ondersteunde Yahya Khan's genocide in Bangla Desh. Zo wordt, wat thuis 'gewonnen' is weer verloren in het buitenland in de vorm van hopen lijken en politieke demoralisatie op grote schaal.

Houdt traditioneel links de rekening van zo'n reactionaire balans bij?

De ideologische reperkussies van zulke internationale gebeurtenissen zijn moeilijk te meten, maar zijn zonder twijfel reactionair. De verdere bureaucratisering van de Derde Wereld versterkt hoogstens de vooroordelen van de arbeidende klasse en de apatie in de hoogontwikkelde landen. De antwoorden van de imperialistische bourgeoisie zullen zijn het optrekken van meer protectionistische barrières en tegelijkertijd het laten toenemen van de winstgevende wapenhandel. De bureaucratisering van de Derde Wereld zal het prestige - zowel ideologisch als diplomatiek - van het staatskapitalistische blok bevorderen, ondanks de interimperialistische concurrentie van laatstgenoemde. Dit proces zal gepaard gaan met een toenemende demoralisatie en cynisme in de kringen van traditioneel links. Dit is vandaag de dag al overduidelijk: in veel demonstraties die internationale zaken betreffen, wordt er met portretten van Ho, Mao, Castro, Guevara en een menigte van andere schurken (Hoxha, Kim-Il Sung etc.) obsceen geparadeerd. Dit soort culten drukken de ideologische ontreding van onze tijd uit, en het is dan ook geen toeval dat werkende mensen tegenover traditioneel links en de helden die ze aanbidden slechts verachting en onverschilligheid voelen.

Een andere, even belangrijke dimensie van nationale bevrijdingsstrijd wordt door traditioneel links ontkend.

Dat is het probleem van de arbeiders-klasse- en boerendemokratie en van de revolutionaire zelf-aktiviteit van de massa's. Nationale bevrijding zal dit soort autonome arbeidersklasse-aktiviteiten altijd onderdrukken omdat de bourgeois-doelen van nationale bevrijding (is staatsvorming) - in klassebegrippen - tegenover het historisch belang van de arbeidersklasse (nl. de bevrijding van de mensheid) staat. Het wordt zo duidelijk waarom al de leiders van nationale bevrijdingsbewegingen van bovenaf controle proberen te krijgen over ieder initiatief van de massa's en hun alleen de politiek van het nationalisme voorschrijven. Om dit te doen is het feitelijk noodzakelijk om de arbeidende massa's te terroriseren (Ben Bella's FLN vermoordde tientallen Algerijnse arbeiders gedurende Algerije's onafhankelijkheidsoorlog, Ho's Viet Minh hielp de Britse en Franse troepen om de Saigon Arbeiders Commune van 1945 te vernietigen en vermoordde later tientallen Trotskisten; Guevara viel in 't openbaar de Cubaanse Trotskisten aan en Castro's aanvallen tegen hen in 1966 bezegelde hun lot juist als reformisten van Castro's heersende klasse). De staatskapitalistische elites, zelfs voordat ze aan de macht komen, moeten ieder onafhankelijk oppositiegeluid proberen met wortel en al uit te roeien en hun komplette overheersing sluit iedere mogelijkheid van zelfs ook maar de schraalste vorm van bourgeoisdemo-

kratie uit.

Steun aan welke nationale bevrijdingsstrijd dan ook is altijd reaktionair. Het bestaat doorgaans uit:

- 1) Steun aan een staat die klant is van het staatskapitalistische blok, wat neerkomt op het verdedigen van het staatskapitalistisch imperialisme tegenover het Westers imperialisme.
- 2) Steun aan despotische regimes die tegelijkertijd met de klassieke bourgeois eigendomsvormen iedere onafhankelijke organisatie van de arbeidersklasse vernietigen.

Er wordt vaak beweerd dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen het reactionaire en burokratische leiderschap van nationale bevrijdingsstrijd en de volksmassa's die in deze strijd betrokken zijn. Er wordt gezegd dat hun doelen verschillend zijn. Wij geloven echter dat dit onderscheid zelden geldig is. De buitenlander wordt doorgaans gehaat als buitenlander, niet als uitbuiters omdat hij tot een andere cultuur behoort, niet omdat hij meerwaarde onttrekt. Dit maakt de weg vrij voor plaatselijke uitbuiters om de plaats in te nemen van de buitenlanders. Het feit bovendien, dat een bepaald programma (zeg, nationale onafhankelijkheid) aanzienlijke steun heeft, verleent het nog geen enkele automatische geldigheid. Massa 'bewustzijn' kan een massaal vals bewustzijn zijn. Miljoenen Franse, Britse, Russiese en Duitse arbeiders slachtten elkaar af tijdens de Eerste Wereldoorlog, doordat ze de 'nationale ideeën' van hun respectievelijke leiders geïnternaliseerd hadden. Hitler verzekerde zich van 6½ miljoen stemmen

in september 1930. De leiders van nationale strijd kunnen alleen aan de macht komen als er sprake is van een nationalistisch gevoel wat ze succesvol kunnen manipuleren. De banden van 'nationale eenheid' zullen dan sterker blijken dan de belangrijkste, maar 'verdeelde' klassenstrijd.

In de praktijk is alles wat de revolutionairen in de Derde Wereld op het ogenblik kunnen doen, het vermijden van compromissen op het kardinale punt: dat de arbeidende klasse geen 'vaderland' heeft en dat voor socialisten de belangrijkste vijand altijd in het eigen land te vinden is. Revolutionairen kunnen er naar streven om autonome strijdorganen te vormen (boeren en dorpscomite's of arbeidersgroepen) met het doel om de uitbuiting te weerstaan, van wat voor tint de huid van de uitbouter ook is. Zij moeten systematisch waarschuwen voor de gevaren en de repressie waarmee dit soort organen door de ontlukende burokratie en bourgeoisie en het buitenlandse imperialisme te maken krijgen. Ze kunnen aangeven dat hun eigen maatschappijvorm in klassen verdeeld is en dat deze klassen wederzijds onverenigbare belangen hebben, net als de klassen in buitenlandse maatschappijvormen die hen onderdrukken.

Hoewel het moeilijk is, is dit essentieel en het is de enige weg die er niet toe leidt dat je betrokken wordt in het mystificeren van jezelf en je aanhangers. In Zuid-Vietnam bijvoorbeeld, is het belangenconflict tussen onderdrukkers en onderdrukten duidelijk genoeg. Er is niet veel inspanning voor nodig om de

kloof te zien die de goad doorvoede corrupte politici en generaals in Saigon scheidt van de vrouwen, die, doorzeefd met mijnwormen hun rug breken op de padievelden. Maar in het Noorden? Zijn daar werkelijk gemeenschappelijke belangen tussen de dokwerker uit Haiphong of de bouwvakarbeider en de politiek commissaris in Hanoi? Tussen hen die de boerenopstand uit november 1956 begonnen en hen die haar onderdrukten? Tussen degenen die de Commune van Saigon in 1945 leidden en degenen die hem neersloegen? Tussen Ta Tu Thau en zijn volgelingen en degenen die hun vermoordden? Om zelfs maar te vragen of deze zaken bediscussieerd kunnen worden zal de revolutionairen in gevaar brengen. Is er een beter bewijs mogelijk van de valse anti-arbeidersklasse houding van deze regime's?

Sommige Derde Wereld landen zijn zo achtergesteld of geïsoleerd en hebben zo'n onbetekenende arbeidersklasse, dat het moeilijk is om te zien hoe zo'n klasse ooit onafhankelijk zou kunnen gaan strijden. Het probleem is echter geen nationaal probleem. De oplossing voor de ellende en de vervreemding van deze arbeiders en boeren ligt in de internationale ontwikkeling van de proletarische revolutie. De revolutie in de hoog ontwikkelde kapitalistische landen zal de balans in de wereld afdoende doen overslaan. Het succes van zo'n revolutie, zelfs in haar prilste beginstadium, zal enorme hoeveelheden technologische bronnen vrijmaken om deze geïsoleerde, zwakke en uitgebuite groepen te helpen.

Naargelang het verschillende sociale,

politieke en economische gewicht van verschillende Derde Wereld landen, zullen proletarische revoluties of revolutionaire arbeidersraden in deze landen verschillende effecten hebben op buurlanden en op de hoogontwikkelde landen. De effecten zullen echter meer politiek dan economisch van aard zijn. Een arbeiders en boeren 'overname' in Chili (wat de Allende-staat hopeloos zal vernietigen) zal de Amerikaanse economie niet schaden. Maar zo'n explosieve gebeurtenis kan een revolutionair voorbeeld stellen voor de arbeiders van Argentinië, Peru, Bolivia etc. en een revolutionair bewustzijn van de Amerikaanse arbeiders bevorderen. Hetzelfde kan gezegd worden van Nigeria, India, of zelfs Ceylon, in hun respectievelijke context. Hij of zij die dit vooruitzicht verworpt als onwaarschijnlijk of onmogelijk sluit zo ieder revolutionair perspectief voor de arbeiders, van wat zo losjes de Derde Wereld wordt genoemd, uit. In feit zijn er overal slechts twee werelden: die van de uitbouter en die van de uitgebuitene. Tot op deze hoogte is de internationale arbeidersklasse één klasse met hetzelfde historische doel.

We laten het aan traditioneel links over om het imperialisme van haar keus te steunen, of het nu Russisch of Chinees of een ander nieuw stralend licht aan de Stalinistische kosmos is. Voor ons zal de belangrijkste vijand altijd hier in huis zijn en de enige manier waarop we onszelf en de arbeiders en boeren in de Derde Wereld kunnen helpen is door hier de socialistische revolutie te helpen maken. Maar het komt neer op ongekruiperij als we ook maar een moment

reactionaire bewegingen (lezen het doet er niet toe op wat voor kleine schaal een gedeelte van de internationale arbeidersklasse onderdrukt.

LITERATUUR

AMIN, Samir

1978 The Arab Nation, nationalism and class struggle
London, Zed Press

BONANNO, Alfredo M.

1978 Anarchism and the national liberation struggle
Bratach Dubh-Anarchist Pamphlets No 1
Port Glasgow, Bratach Dubh

CAHM, E. & FISERA, Vladimir C.

Socialism and Nationalism vol. I, II en III
Spokesman, 1978-1980

MAYO, Patricia Elton

1974 The roots of identity, three national movements in contemporary european politics.
London, Allen Lane

NAIRN, HOBSBAWN, DEBRAY, LÖWY

1974 Nationalismus und Marxismus
Rotbuch Verlag

NATIONAL LIBERATION AND IMPERIALISM

uit: Introduction to social revolution
Social Revolution Group

POTTER, Bob

1973 Vietnam: whose victory?
Solidarity Pamphlets no.43
London, Solidarity Group
(in het kader van het voorgaande artikel een verhelderende tekst, niet alleen omdat veel situaties uit Derde wereld-isme aan Vietnam

ontleend zijn, maar ook omdat de hele tekst een soort case-study van Derde wereld-isme is)

WILSON, G.K.

Economic centralization nationalism and education. Macro-dynamic analysis
Fundamental studies in peace education
Research Paper no 1

Hieronder nog twee titels van werken die het in het artikel moeten ontgelden:

LENIN, W.I.

Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme.
uit: W.I.Lenin-Keuze uit zijn werken
deel 2, blz.261-364

GUNDER-FRANK A.

1970 Latin America: Underdevelopment or Revolution. Essays on the development of underdevelopment and the immediate enemy.

MR, New York en London

1975 Die Entwicklung der Unterentwicklung.

in: Gunder Frank, Stavenhagen, Vitale u.a.

Lateinamerika: Entwicklung der Unterentwicklung
Berlin, Wagenbach

